

C.H.P
AFYON HALKEVİ
Başkanlığı

TASPINAR

HAYRETTİN
ÇİZER

68

6

SAYI

YIL

AFYON HALKEVİ

15-7-1938

İÇİNDEKİLER

İmtiyazlı Müesseseler Millileşiyor :

Büyük Türk Âlimi Kâtip Çelebi
ve Tuhfetülkibar :

Hakikatın Gölgesinde :

Adana'lı Ziya'dan Parçalar :

Dereler :

Yaz Rüzgârı :

Takvimin Yabrakları :

Yeşil Yurdumuzda :

Evliya Çelebi'nin Afyon Ziyareti :

Şehir Notları :

Edip Âli.

Şevki Berker

Edip Âli.

Bekir Sıtkı Sencer.

Mahir Türkkan.

Ceyhun Atuf Kansu.

Âdil Sağıroğlu.

Osman Attilâ.

1 Cumhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahalli tetkikler ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 Münevver geçlerimizin vatani ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat güzelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

Yazı İşleri Direktörü:

Edip Âli Baki.

CİLT : 6. **TAŞPINAR** SAYI : 68.

Afyon Halkevi Tarafından

Her Ayın Ondokuzunda Çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

Haziran / 1938.

İMTİYAZLI MÜESSESELER MİLLİLEŞİYOR.

İstanbul Elektrik Şirketinin
satın alınması münasebetile:

Büyük zafer güneşinin ışığı altında yapılan Lozan muahedesi bütün dünyaya kayıtsız ve şartsız Türk istiklâlini tanıttı. Türk varlığını içinden bir kurt gibi kemiren her türlü kapitülasyonları yerin dibine gömdü. Fakat, bu hür ve müstakil vatanda milletimize lâyük ve mukadder olan mes'ut ve müreffeh bir hayat için, asırların bakımsızlığı altında yarı harap ve verimsiz bir halde gelen memleketimizi yeniden kurmak ve baştan başağı yeniden yapmak lâzımdı.

Bu gayeye erişmek için, büyük Zafer ve Medeniyet Kartalı'nın kanatları altında, Cumhuriyet Hükûmeti çelikten bir irade ile çalışıyor; durmadan çalışıyor. Yeni, yeni başarılar meydanında dev adamlarla ilerliyor.

Cumhuriyet idaresi, siyasi sahada vasil olduğu yüksek ve şerefli mevkie iktisadî sahada da ulaşmak isteyen milletimizin yolu üzerinde kalmış tek tük eski imtiyazlı şirketlerin tabiiyetlerini değiştiriyor, Türkleştiriyor.

Atatürk rejiminin " Kendi Kendimiz " başlığını taşıyan sayısız muvaffakiyet destanlarından mühim bir kısmının şerefi Nafia Vekâletine ve onun başında Büyük Yaradıcının değerli yapıcılarında biri olan Ali Çetinkaya'ya aittir.

İşte; Aydın, İzmir, Edirne demir yolları.. Bugün, uçsuz bucaksız Türk vatanını kateden lokomotifler... Ovalardan, dağlardan, derelerden, tünellerden akseden seslerinde duyduğumuz tek bir kelime :

" Türküm ! .. Ne mutlu ! ..

Büyük Türk Âlimi

Kâtip Çelebi ve Tuhfetülkibar.

Sevki Berket.

On yedinci asrın en büyük âlimlerinden olan Kâtip Çelebi Avrupahlar arasında "Hacı Kalfa," Türkler tarafından da "Kâtip Çelebi," ve "Hacı Halife," adlariyle tanınmıştı. Büyük bir bibliografya âlimi olan Kâtip Çelebi, uluslar arası ilim âleminde aynı zamanda yüksek bir müverrih ve kıymetli bir coğrafyacı olarak tanınmıştır. Eserlerinin bir kısmı Avrupa dillerine çevrilerek uluslar arası ilim âleminin takdirlerini kazanmış muhtelif ilimlerden elde ettiği geniş malûmat dolayısıyla ansiklopedik âlimler arasına katılmıştır.

Asıl adı Mustafa olan bu Türk müverrih, 1608 senesinde İstanbul'da doğdu. Vefatına kadar bazı memuriyetlerde bulundu ise de hemen bütün zamanını büyük bir arzu ile ilme hasretti. Babası Abdullahın asker bulunması o devrin kanunlarına göre kendisinin de bu mesleğe girmesini mucib oldu.

Ve işte; Memleketin en büyük imtiyazlı müesseselerinden biri olan İstanbul Elektrik Şirketi.. Beş on gündenberi tamamen beyaz ve kırmızıya boyanmış bulunuyor. Artık, bu fabrikanın da düdüğü öterken, etrafa "Ben de Türküm!", diye çınladığını duyuyoruz. Ne Mutlu!.

Bu büyük hizmetile bir iktisat müstemlekesi daha fethetmiş olan, yurdsever Ali Çetinkaya son beyanatının birinde, İstanbul Hava Gazı, Tramvay, Tünel Şirketlerinin de, satın alınacağını millete müjdeliyor.

Nafia Vekâletinin idaresini eline alalıdanberi Atatürk'ün gölgesinde mütemadiyen muvaffakiyyet çiçekleriyle yolu bezenmiş olan Sayın Vekilimizin her ay, her yıl yeni bir vatan hizmetine iftiharla şahit oluyoruz.

Taşpınar, büyük ve aziz evlâdını sonsuz sevgi ve saygı ile kutlular.

Dördüncü Muradın cülûsile Bağdat seferi açılmış, "Hafız Paşa,, Başkumandan tayin olunmuştu. Kâtip Çelebi, 1624 den itibaren hemen hiç durmaksızın Osmanlı ordusunun Şarkî Anadolu daki hareketlerine iştirak etti: 1624 - 1628 senelerinde Babialiye karşı isyan eden "Abaza Paşa,,nın tedibine İran harbine, ikinci ve üçüncü "Abaza Paşa,, seferlerine gitti. Ordu hizmetlerini yaptıktan sonra İstanbul'a dönerek ilmî mesaisine başladı.

"Keşfüzzunun,, , "Cihannüma,, , "Levamiünnur fi tercümeti alâsîminor,, , "Takvimüttevârih,, , "Fezleke,, , "Tuhfetülkibar,, , "Tercemei tarihi nasârâ,, . . . gibi eserleri vücade getirdi.

Bu yazımızda "Tuhfetülkibar,,ın ihtiva ettiği bahisleri İstanbul kütüphanelerinde mevcut yazma nushaları ile müteferrika tabırlarını tetkik edeceğiz.

On yedinci asır, Osmanlı İmparatorluğunun inhitata doğru sürüklendiği bir asırdı. Muhtelif unsurlardan müteşekkil imparatorluğun âciz ellerle idare edildiği bu devirde devlet teşkilâtı çok sarsılmıştı; o sırada iktisadî buhranlara çare olmak üzere "Düsturülâmel,, i yazan "Kâtip Çelebi,, , Girit mağlubiyeti üzerine kaptanlık işlerinin ehliyetsiz kimselere verilmesinden doğan zararlardan dolayı yese kapılarak "Tuhfetülkibar Fi esfarilbihar,,ı hazırlamaya başladı ve donanmamızın eski zaferlerini devrin devlet adamlarına anlatmak istedi.

"Tuhfetülkibar,, hakkında iyi malûmat elde edebilmek için, daha evvel bu yolda ve deniz coğrafyası hakkında yazılan eserleri tetkik etmek lâzımdır. Osmanlılar fütihat siyasetine aid ihtiyacları tatmin eden deniz coğrafyasına ve alelumum denizcilğe aid eserlere büyük bir ehemmiyet vermişlerdi. Karalarda, yabancı memleketleri fethetmek için coğrafi malûmat toplamak cihetine okadar ehemmiyet verilmiyor, ekseriya tanımak fethetmekle beraber vukubuluyordu.

Fakat denizlerdeki vaziyet büsbütün başka bir mahiyette idi. Bu sahada uzun müddetten beri faaliyet gösteriliyor, "Kemal Reis,, gibi bazı kumandanların şahsî teşebbüsleriyle bütün Akdeniz hakkında geniş bir malûmat elde ediliyordu. Senelerce devam eden deniz seferlerinin edebî ve ilmî mahsullerinden «Piri Reis»in «Bahriye»si «Kanunî»nin deniz seferlerinde kıymetli bir rehber olmuştur. "Kanunî,, zamanında telif edilen bu eser, o devir Türk medeniyetinin yegâne mahsulüdür. "Piri Reis,, eserini 129 kısma ayırarak her bir parçaya haritalar ilâve etmiştir. Müellif, Akdeniz hakkında en doğru malûmat veren bu eserini bazı garp memba-larından istifade ederek vücade getirmiştir.

"Pirî Reis,,in bu mühim eserini halefi "Seydi Ali Reis,,in Hint Okyanusundan bahseden "Muhit,, ismindeki kitabı takib etmektedir.

"Miratülmemalik,, adındaki küçük bir eserinde Hint Denizindeki vakalarla hayatının bir kısmından bahseder.

"Kâtib Çelebi,,nin Osmanlı Bahriyesiue / aid "Tuhfetülkibar,, adlı eseri (1) ise mukaddime hariç iki büyük kısma ayrılır :

1 — "1453 den 1666,, tarihine kadar Osmanlı deniz harpleri,

2 — Yine aynı tarihlerde tersane ve donanma ahvali.

Bahriye Matbaası tabında, asıl metin haricindeki, İbrahim Müteferrika tarafından yazılan bir mukaddimenin sureti ile Şeyhis-lâm "Mustafa,, , Rumeli Sadri Suni zâde "Mehmed Emin,, yine Rumeli sadrından mazul "Şaban,, Efendilerle Anadolu kadiaskeri (2) "İsmeti,, Efendinin takrinzleri ve eserin fihristi vardır.

Asıl metine aid bahisler iki kısım olup birinci kısım 11 inci sayfadan 138 inci sayfaya kadar Osmanlı imparatorluğunun deniz seferleri tarihidir. 28 sayfadan ibaret olan ikinci kısım ise, 17 inci asırdaki Türk gemiciliğinden bahseder. Eserin en şayanı dik-kat ve mühim bahisleri, 13 üncü sayfadan kitabın sonuna kadar devam eden bu ikinci kısımdadır.

Kitabın birinci sayfası, "Sernamei destanı cihan hamdüsipas hüdavendi zeminü zaman olmak sezadırki....., ibaresile başlar. "Kâtib Çelebi,, eserinin ilk sayfasında Girit fethine başlama tarihini donanmanın mağlubiyetini "Tuhfetülkibar,, ın telifi sebeplerini ve lâzım gelen tedbirleri izah etmektedir.

Bu izahı müteakib temhit diye tefrik ettiği bir parçada coğrafya ve onun ehemmiyetine temas eder. Bu kısımlarda "Kâtib Çelebi,,nin coğrafya mefhumunu ilmî manada kavradığı ve "Bu babda fenden bihaber eşhas ile meşveret kifayet etmez yurdu dahi olursa,, cümlesile usullü bir mesaiyi izah eylemiş olduğu görülür.

"Kâtib Çelebi,, , müteakib sayfalarda donanmanın denizdeki hareketini şu suretle izah eyler:

"Evvelâ Beşiktaş'dan Yedikuleye varılıp asker yerleşmek için anda bir iki gün aram olunur. Andan geçilüp Ereğli ve Marmara ve Ekinlik ve Gelibolu ve Boğazhisar taşrasında Piyale paşa selvilikleri birer yatak liman ve kırkar atmışar mil menzildir. Labüd yatılır. Liman basılmaz. Ol selvilikte bir gün oturub sulanırlar. Sandalları karşı boğazhisara gön-aerib gemi yağlamak için otuzar tomruk su alırlar. Zira gayrı yerde bulunmaz ve limanı mezbure varıldıkta iki pare yarar kalite karavula gider-

(1) Eserin yazma nushaları ile Müteferrika tabıları 1329 Bahriye Matbaası tabına nazaran tasnif ve tahlil edilmiştir.

(2) Kadiasker - Kazasker

ve donanmadan iki üç mil alarga yoktur. Bundan sonra her yatakta böyle iderler. Badehu sabah namazından sonra kalkup Başarda ortada, sair gemiler etrafında, kulaçka tavuk yavruların kanadı altına alup yürüttüğü gibi, teenni ile giderler. Ulah gemisi gibi süratle gitmezler ve zikrolunan karavul kaliteleri üç mil ileri gidüp gördükleri var ise işaret ederler ve tersane kethüdası ard karavul olub yarar kadirğa ile başarda donanma ardınca gider. Gice bir fener yakar. Zebun düşen gemileri ve fırtınada yelkeni yırtılıp sereni kırılan gemiler yedeğe alub imdad itmek maslahatı için bunlar gerude giderler. Ve iki Bey gemisi askerin döküntüsü var ise devşirmek maslahatı için donanmadan bir saat sonra kalkar. Bababurnundan öte Sivrice limanı ve Midilli ve Sakız'a varulur.

Andan Rumeli kenarına salınıp Ağrıboz ve Meton'dan Avarin'e varulur. Bizim donanmanın mecmai ve meydan başıdır. İki yarar kalite küffar yâkasına dil (1) almağa gönderilir. Mesine dahi Avarin'e karşı karşıya 500 mil yer küffar donanmasının mecmai ve meydan başıdır. Papa, Malta, Doka, İspanya gemileri anda gelüp venedik ile haberleşürler. Eger iki donanma birbirinden ne yerde olduğunu haber alursa limandan çıkmayup muhafaza iderler, ve illâ bir canibe çıkup giderler, adet budur. Nihayet zebun gemileri ol mahalde alıkorlar kâh İncir limanı ve dahi yukarıdan salarlar. Üç günde bir sulanurlar ve adalar arasında sabah namazı kılma-yınca kalkmayıp öğleden sonra bir limana gitmezler. Engin olmayınca gice deryada yatmazlar, kanun değildir, mahzuru vardır. Amma enginde Rodosdan İskenderiyeye lâzingeldikte 500 mildir. Eyyam olursa iki gece deryada yürünür. Olmazsa üç dört gecede gidilür, ve Metondan ve Avarinden mağrip Trabulusuna sefer lâzingeldikte 700 mildir, eyyam olursa üç gece deryada gidilür, olmazsa kütrecle beş altı günde geçilür. Ve engine salınacak zamanda gemilere tenbih olunur ki eger fırtına zuhur eyleirse gece her gemi fenerin yaka. Feneri olmayan dahi birer fener asa. Tâ ki fırtınada gemiler birbirine çatmaya ve her geminin yürüdüğü gice gündüz kıyas ile hesap edüp harti (2) gözedirler. Muhtelif rüzgâr ile hilâf semete giderlerse hartide kurşunla vazidüp giru yola girerler. Hesablarında gice önleri kenara kırk elli milden arkılmış ise Arap yakaları alçak yerlerdir, yelkenleri aşağı indirüp gemilere serd mendeier korlar yani gemi kendi kendine gide. Ve İskandil ile yakalayıp denizin dibi 20—30 kulaç gelirse o mahalde demir brağalar, zira oturur. Ve kadirğanın öyle yerde şartı demirdir. Ammakalyon tramola idüp döner, volta çalar kadirğa uzundur volta elvirmez. Sabah olduktan sonra iktizasına göre hareket iderler.

Ve bir seferde iktiza itdiğine göre iki kerre üç kerre bir gemi yağ-lanır. Evvelâ sakızdan kalkub Rumeli kenarlarında ağrıboz'da andan Me-ton ve Avarin'e varup bir kerre de anda yağlarlar ve bir defada dahi Anadolu kenarında Foça limanında yağlarlar. Evvel donanma gemilerin yağlarlar. Bey gemileri deryada limanı hıfzider. Anlar tamam olup andan sonra Bey gemileri dahi yağlanırlar. Cümlesi bir yerden yağda mazhur var-dır. Halil paşa yılı sabit olmuştur. Ve yağlı gemi ile yağsız geminin yü-medede fargı iki katdır. Meselâ muvafık rüzgâr ile eski yağlı saatte 10 mil yürise yeni yağlı 20 mil yürür. Ve kadirğa yeni yağlı oluo muvafık rüz-gar ile yürürse 15 saatte 200 mil mesafe kateder. Bu kıyas üzeredir.,

(1) Esir. (2) Harita.

163 üncü sayfada "Hatimetülkitap ve Fezleketülhesap,, başlığı altında devrin icabı müellife ait bazı sözler mevcuttur. Bu parça "Padişahı âlempenah ammerallah olkanunları bilüp seyfi şeriat ve kanuni siyaset ile birer birer icra eylemek yolundan mübaşeretin şartıdır. Allâhu taalâamüyessereyleye amin., şeklinde hitam bulmaktadır ki biraz sonra zikredeceğimiz yazma nushalar dahi bazı ufak değişiklikler müstesna bu suretle nihayetlenir. "Kâtip Çelebi,, "Tuhfetülkibar,,ı telif ederken "Tacüttevarih,, ve "Pirî Reis,,in "Bahriye,,si gibi eserlerden istifade etmiştir. "Tuhtetülkibar,, ın: "Balta oğlu Süleyman Bey serdar nasbu tayin olunup rivayette Söğütce ardında tertibi sefain eyledi., Şeklindeki kaydına göre birinci Selime kadar olan vukuat için "Tacüttevarih,,i me haz kabul eylemiştir. Yine "Tuhfetülkibar,,daki "Pirî Reis Bahriye nam-kitabı yazup Akdeniz ahvalin nda beyan eylemiştir. İslâmiyanın bu fende andan gayri kitabı olmanlağla ekseriya deryada gezenler ana müracaat ederler., Kaydı bu eserin dahi bir mahaz olduğunu göstermektedir.

"Tuhfetülkibar,,ın yazma nushaları "Yıldız,, , "Halis Ef., , "Nuruosmaniye,, , "Ayasofya,, , "Damad İbrahim Paşa,, , "Esad Ef., ve "Revan Köşkü,, kütüphanelerindedir. "Revan Köşkü,, kütüphanesinde hepsinden fazla olmak üzere yedi nusha bulunmaktadır. "Ayasofya,, , "Halis Ef., , "Damad İbrahim Paşa,, ve "Esad Ef., de birer; «Yıldız» ve «Nuruosmaniye» de ikişer nusha mevcuttur.

Bazı nushaların müstensih ve istinsah tarihleri malûm değildir. Yalnız 1189, 1190, 1193, 1194 umumîanumaralarda kayıtlı «Revan Köşkü» nushalarile 3129, 2211, «2685, 2567» numaralarda kayıtlı «Nuruosmaniye», «Halis Ef.» ve «Yıldız» nushaları nın istinsah tarihleri malûmdur. Her birinin tetkikinde görüleceği üzere bazılarında, mukaddimeye aid bahislerin tanzimi noktai nazardan benzeyiş vardır. Ayasofya nushası Müteferrika ve binaenaleyh Bahriye Matbaası tab,ına bu cihetten çok benzemektedir.

Müteaddit el yazısı nushalarile Muteferrika ve Bahriye tablaları mevcut olan «Tuhfetülkibar» garb dillerine de çevrildi. 1728 de İstanbulda ilk defa basıldıktan sonra «Jans Mitchell» tarafından İngilizceye «1831, Londra», «R. Basset» tasafından da «Cezairin muhafazasına aid müslüman vesikaları» adı ile kısmen Fransızcaya tercüme edildi.

Hakikatın Gölgesinde...

Edip Ali.

Şu iki kelimenin Türkçe olmadığına pek memnunuz : Bedbinlik, Nevmidî.

"Söz gümüş ise sükût altındır., derler. Ya, sözü teneke olanın sükûtu ?

— Her halde pırlanta ..

Bazan, bir kabahatin siyah perdesi, insanın bir çok meziyetlerini örtecek kadar geniştir.

Hadisata daima seyirci kalanlar; daima geri safta kalmaya mahkûmdur.

Dostluk kıymet biçilmiyen, kutsi bir armağandır. Onu kıymet bilmiyenlere vermiyiniz.

Halkın sevgisi öyle bir sele benzer ki; akıp geçmek için, her vakit adalet ve feragat yatağını tercih eder.

Her şeyin israfı fena; nezaketin bile..

Bir meclisde, devirdiğiniz çam bir hırsız veya munaflığın üzerine düşerse, yerden kaldırmıya çalışmayınız !

Gümüş balta ile odun kırılmaz.

ADANALI ZİYADAN

PARÇALAR.

- 19 -

DERLİYEN

Bekir Sıtkı Sencer.

İhtiyarlıkta Sevda.

Nüksetti yine hastalığım pek galeyanlı
Bir dilbere verdimki gönül, anlı ve şanlı
Tayibe mahal var mı, gönül bu kocamazmış!
Olmaz mı azizim koca dağ başı dumanlı
İfşamı dedin derdi derunum, ona heyhat!
Zâlim yanıma gelse de kâhi heyecanlı
Dün gördüm o hunî yi şaşırdım kalakaldım
(Sevdim) deyebildim, yarı meyyit, yarı canlı,
Yâran helâl eyleyiniz nani, hukuku
Bir sarp suya düştüm ki derin pek cereyanlı.

Kıt'a

Sen olmadın mı bu âlem bana şebi dicur
Cahîmi zulmet içinde mekinim ey Gülfem!
Doğunca şemsi cemâlin doğar düçesmime nur
ZİYA'yı didei ruhummusun benim bilmem?.

Kıt'a

Koşup çalışmadır icabı itilâyi beşer
Bunu kim eyliyer inkâr cümlece mâlum?
Fakat gönülde de olmazsa aşktan bir eser
O meyvekim tadı yoktur, usâreden mahrum.

Başka Bir Kıt'a

Lebinden aldığım ilham bülend, bipayan
Nücumi zahire âsâ hudutsuz, parlak
Neler okur o benim gûşi canıma her an
Denilse lâayık ona bir lisani gaybülhak!

— Üstad Namdar Rahmi Karatay'a : —

DERELER.

MAHİR TÜRKKAN.

Dumanlı dağlara yeşil ün salıp,
Bir kumsal beşikten doğan dereler!
Çemeni, çiçeği koynuna alıp,
Baharın aşkıyla dolan dereler!

Bazan girdaplaşır görünmez dibi
Bazı çağlıyandır coşkundur kalbi,
Yeisle, mihnetle bunalmış gibi,
İçini kemirip oyan dereler!

Yeşilin dileği gelince akla,
Ömrünü tüketti su taşımakla
Hirsile köpürmüş selden tırnakla
Dağları, taşları yolan dereler!

Çoraklı yollarda paslanır gider;
Dağların böğrüne yaslanır gider.
Sonunda durulur uslanır gider.
O çılgın sevdaya doyan dereler!

Ne coşkun akmada, ne köpürmede,
Mecali kalmadı artık gitgide.
Ey unmaz derdile ah ede, ede!
Yatağı kuruyup solan dereler!

Yaz Rüzgârı

Ceyhan Atuf Kansu.

Sarı başakları aş,
Yanan gökleri dolaş,
Uzaklardan gel ulaş,
Gel bana yaz rüzgârı!

Sulardan haber getir,
Renkli güller der getir,
Bulutları ser getir,
Sel aksın yaz rüzgârı!

Gel verelim elele,
Bulutlar dönsün sele,
Tabiat gelsin dile,
Olur mu yaz rüzgârı?

Takvimin Yaprakları.

Adil Sağınoğlu.

Neler, neler doludur.
Takvimin yaprakları..
Binbir ufkun yoludur
Takvimin yaprakları.

Gelecek içindedir,
Geçenler dilindedir,
Zamanın selindedir
Takvimin yaprakları..

Koparıken her sefer,
Yırtılır, feryat eder,
"Bu geçen ömründür," der
Takvimin yaprakları..

EVLIYA ÇELEBİ NİN

Afyon Ziyareti

— 3 —

Ve yüz adet şırluğan yağı kârhaneleri vardır. Ve ondokuz tüccar hanları vardır. Cümleden: Kapan hanı, Yeni Abdullah ef. hanı, Hacı Üveys hanı, Çiftelerli Osman Paşa hanı ve Çatalbaş Paşa hanı, ve Acem hanı ise kal'a misal bir handır. Bu hana Acemlerden gayri bir kimse konmağa kadir değildir. İsfahan'dan ve nisfi cihandan gidüp gelince hücre sine (battal, kirager) çeküp kimseyi kondurmazlar, meşhur hanlar bunlardır.

Ve imaret birdir, medrese üçtür ve ikiyüzü mütecaviz çeşmesarı vardır, emma cümlesi Kadınana suyundandır. Bir hatun adeviyenin hayratıdır kim bir mülûk böyle hayratâ mâlik olmamıştır, ta bir konak yerden, niçe senkistan dağlardan getirtmiştir. Ve bir kız karındaşı dahi şehrin mezaristanının etrafına divar çeküp nice bin kârgir bina, zirizemin mezarlar bina etmiştir.

Mevlevihane kurbunde iki lüleli çeşmei zülalin tarihidir:

(Bismillahirrahmânirrahim....
Büniye hâzihissikayetü fi eyyâmi devletis
Sultan Süleyman şah bin Mehmet Şah
Bin Yakup Şah sene Erbea ve sittemie...)

Ve bu şehir âdem deryasıdır, çarşı ve pazarında adam adamın omzuna sökmey, öyle izdihamdır, zira bender bir şehirdir. Cevanibi erbaası gayet mamur kuralârdır. ve halkı gayet ankalardır, gayet mün'im kimselerdir. Ayende ve revendeye nîmetleri mebzuldur. Emma halkının rengü ruyları sarıya mâildir, zira bu diyar afyon kâni olmağle halkın ekseri tiryakilerdir. Emma âbühevasının letafetinden halkı tiryakiliklerine göre nane çöpü gibi ve (bir kelime okunamadı)... kemiği misal arık âdemler değillerdir. ve suyu balgamı öldürür. ve tiryaki olduklarından ve tiryaki olmayanlar dahi cümle lecuc kavimdir, zira kahvehanesinde ashabi kehfe tebean nevmi daime mübtelâ olanları da vardır. ve cümle halkı çuha ve ferrace ve fontos gıyerler. Ulema ve âyanları samur ve sof ve ferrace giyüp gezerler. Beyaz alâmeti Muhammedî destar sararlar. Ve cümle hatunları beyaz cara bürünürler, emma gayetülğaye

ehli perdedir. ve zenane mahbubeleri vardır, ve anlar dahi bâzısı tiryaki imişler, avret ola da tiryaki ola ! Neuzü billah, anınçün ehilleri hânelerine gelmeyüp kahvehanelerde kıssahan ve gazelhan dinleyerek hanelerine gitmeğe iktidarları olmayup kaşına kaşına kahvede uyuya kalırlar, Zira evine varsa avreti tiryaki, kendisi dahi tiryaki, iki lecuc bir yerde hüsnî zindegânî edemediklerinden ekseriya ehli harfleri kahve mihmanı olur.

Ve bu şehrin çarşu ve pazarında rahları gayet daracık, zık tariklardır, asla araba giremez, atlılar güçle gezerler. Ve bu şehirde hanedan çoktur, halkı gayet zekiyyüttabi, erbabi maarif, müfessir ve muhaddis çelebileri gayet çoktur.

Cümleden divan sâhibi Abdi Çelebi ilmü irfanda bi bedel zâti şerif çelebidir. Ve Yahya Çelebi, Nevmi ef. Nevmi ef. zade Şevki Çelebi beynezzurafa bir mudhik ve rind ferzend âdemdir ve (Mürği) Çelebi ve Zihni ef. ve ısamî ve Meşrebi Çelebi bu makule mahlaslı erbabi maariften şüara çelebileri vardır. Emma ulema ve sulehalarına ve ehli takva hal sâhibi, süluk ve ehli verâ âdemlerine aşk olsun. Bu şehir bu sulahanın âbî ruyine ganimet olup mamur ve âbâdan olmuştur. Ve bu şehir sair şehirlere nisbeten münevver ve bir revhâniyet vardır. âdem bu şehre dâhil olunca gûyâ kalb gözü açıladoşer. Bağ ve bağçelerine girince defi gam edüp cânâ can ve bazı yaran gelüp huş elhan tuyur efğan ve teraneler ettikte hezar hezaranın nağmeleri cânâ rahat verir bağı iremleri vardır.

Kara Haydar nam Celalînin havfinden Afyonun cevânîbi erbaasında kal'a divarı misal kerpiçten divarlar bina edüp köşe bendlerinde dörder adet tahta kapuları üzerinde (*iki kelime okunamadı*) mazgalları etmişler ve şehrin kal'e altında vaki olan kaya mahallesini icre hamam kubbesi kadar kara kara kayalar vardır, mabeyinlerinde haneler ve yollar vardır.

Bu şehri mamurun ender ve birununda nice bin ziyaretgâh vardır, emma asitanelerine bu âsi yüzümüz Rûmâlîde kaldığımız bu sultanlardır ki tahrir olunur: Evvelâ şehrin haricinde Kütahya rahi üzerinde "Yahşi baba ve Bahşi baba,, iki tev'em biraderler imiş Selim Han huzurunda taam ederlerken sofrâ başında ikisi birden: Padişahim biz bu anda gidevüz, deyüp ol ân âni vâhidde

YEŞİL YURDUMUZDA.

Ormanlar içinde fabrika kurup
Hem eğleneceğiz, hem coşacağız..
Her zorlu engeli kalbinden vurup
Biz; başarılarla, hep, koşacağız!.

Dinlenmek için de, ormana dalıp
Bir pınar başında uzanacağız..
Neş' eden, şifadan ömürler alıp
Büyük ülkümüzü kazanacağız ..

Osman Attilâ.

ikisi birden teslimi ruh ile bu mahalde defn olunup üzerlerine bir tekke bina etmişler. Kendileri Horasan erlerinden olmağle yine türbedarları ve tekkenişinleri Hindî, Özbekî, Moğol ve Dağıstan fukarâları sâkinlerdir.

Ve Hazreti karaca Ahmed Sultan «660» senesinde (?) Sultan Orhan asrında intikal edüp bu âsitânelerinde defn edilmişlerdir, hâlen ziyaretgâhi hassu am ve meşhûrî âlemdir.

Şahrah Sultan Hâtun; bina ettiği binbir mezaristan yerleri üzerinde medfun bir ulu sultendır kim hâkipâyî benî âdem olmak için hayatlarında vasiyet edüp hâke beraber defn ettiklerinden "Şahrah Sultan,, derler, ziyaretgâhi enamdır,

İmaret kurbinde "Âsiye Hanım Binti Sultan Alâüddin,, bir kubbei müzeyyende medfun olup ekseriya nisvan taifesi ziyaret ederler, emma acib hikmet, vaz'ı haml edemiyenler vaz'ı haml eder.

Sâhibler Sultan.

Kal'a dibinde Yaranlar Sultan.

Ortasivri dibinde Abdürrahim Sultan.

Konya yolu üzerinde Hazreti mevlânânın arsai tahirinde Devranı Çelebi.

Merdüme Sultan,

Hıdırlık dağında makamı Hazreti Hızır,

Elmevlevî Abdullâh Akşehrî, Gedik Ahmet Paşa medresesi müderrisi olup medrese cânibinde medfundur.

Hıdırlık dağı bu aşağı şehre havaledir, emma kaleye aslâ zararı yoktur. Ve bu hıdırlığı ziyaret ettiğimizde cevânibe karib olan kurâları beyan ederiz: Evvelâ Karyei Çapak, Akçin v. s.

SEHİR NOTLARI

Halkevimizin bir köy gezisi daha:

Halkevimiz bu yılki köy gezilerinden birisini daha 12 Haziran 1938 günü yapmıştır. Sayısı yetmişe yaklaşan ve içinde doktorları, avukatı, mühendisi, ziraat muallimi, öğretmeni, tüccar ve çiftçisi velhasıl Bayan ve Bay her sınıf meslek erbabından toplanmış Halkevliler Ev Başkanı B. Galip Demirer'in başkanlığında; Şuhut Nahiyesine bağlı köylerimizden sırasile Ağzıkara, Anayurt, Athhisar, Balçıkhisar, Bedeş, Ağın, Çakıröz köylerini ziyaret etmişlerdir.

Her köyde ayrı ayrı başlarında muhtar ve ihtiyar hey'etleri ve eğitimcileri okul çocukları kadın ve erkek bütün köy halkının ellerinde bayraklarla [Yaşasın Atatürk!], [Yaşasın Cumhuriyet!] diye candan ve içten ve çok temiz duygularla yaptıkları asil gösterilerden heyecana gelen kafiye ulusumuzun temeli olan köylülerimiz arasına katılarak evvelâ Cumhuriyet meydanlarında bando takımımızın çaldığı İstiklâl marşıyla bayrak çekme töreni yapılmış sırasile köy okulları, fidanlıkları, sokaklarile beraber çeşme ve kuyu ve umumî yerleri gezilmiş; okullarda toplanan çocuklara yazılar yazdırılmış, okutturulmuş ve Halkevinin hediyesi şekerler dağıtılmış; Halkevi ve kafiye Başkanı B. Galip Demirer'in köylüyü bir araya toplayarak yaptığı devrim ve rejimimiz ve köy işleri üzerindeki konuşmaları ekim, dikim, hasılat vaziyeti, kuraklık ve kurağa karşı çareler ve hayvan sağlıkları üzerinde açtığı hasbihallerde kafiye arkadaşlarından her biri kendi meslek ve ihtisasları dahilinde lâzım gelen aydınlatmalarda bulunmuş ve köylülerin dilek ve ihtiyaçları üzerinde konuşulmuş, münakaşalar edilmiş is'afı kabil olanlarının Partimiz yoluyla İlbalık makamına duyurulması ve intacına çalışılmasına söz verilmiştir. Kafiledaki iki doktor arkadaşımız tarafından bu köylerde görülen 52 hasta yurddaş muayene edilmiş, mevcut ilâçlar verilmiş ve bir kısmına da reçeteleri verilerek sıhhi öğütler yapılmıştır. En son varılan Çakıröz köyünde İlbalık ve Parti Başkanı vekili Bay Arif Atakerde kafileyeye katılmış, kafiye bir müddet istirahat etmiş ve

uğranılan her köyde olduğu gibi bu köyümüzde de konuşmaları muteakip müzik kolumuzun çaldığı güzel parçalar dinlenilmiş köy delikanlılarına sazlar çaldırılmış, türküler söylettirilmiş, kafiye arkadaşlarımız ve köylülerimiz tarafından ulusal oyunlar oynanmıştır. Akşama doğru Şuhut kamununa gelinmiş: Belediye ve kamunbailık, mektep ziyaret edilmiş; kasaba gezilmiş ve tam grup vaktinde Cumhuriyet meydanlığında toplanmış bulunan yüzlerce halkın coşkun gösterileriyle Hükümet konağının bandro direğinde çekili bulunan şanlı sancağımız müzik takımımızın çaldığı İstiklâl marşıyla, yüzlerce halkımızın varhğıla yapılan törenle indirilmiş bu arada da Halkevi ve kafiye başkanımız Bay Galip Demirer Parti, Halkevleri ve amaçlarıle Halkevi köy gezilerinin manâ ve gâyetleri üzerinde özlü ve çok alkışlanan bir konuşma yaparak Kamun bölgesinde gezilen köylerin umumî durumu ve genliklerinin neş'e ve enerjilerinin göğüs kabartan neticelerinden kıvançla bahsetmiş; tek dert olarak kaydedilebilecek daha geniş kadrolu mektep ve öğretmen ihtiyacı ve birde bu yılki fazlaca sıkıntı veren kuraklığa karşı mümkün zirai tedbirlerin, anahatlarının kafiledaki ziraatçı arkadaşlarca anlatılmış olduğunu ve esaslı bir şekilde tatbik ve tamimi için de icap eden tedbirlerin Cumhurluk Hükümetimizce alınacağı ve halkımızda seve seve tatbik edeceği bu tedbirlerle çiftçinin bu ana derdinde hal edilebileceğini tebarüz ettirerek köylümüzün bu iki dileği üzerinde hepimizin elbirliğiyle çalışarak Büyüklere duyurup, Hükümetimizin yüksek görüşlerine arz ederek faydalı olmağa çalışacağımızı anlatmış Bayrak törenleri, sancak ve ulusal şeref konuları üzerindeki veciz sözlerden sonra herkesi En büyüğümüz ATA'mıza saygı ve şükrân duygularını belirtmeğe çağırılmış ve meydana çınlatan (Yaşasın Atamız!) (Var olsun Cumhurluk Hükümetimiz ve Partimiz!) sesleri arasında Şuhutlularla vedalaşılmış ve Afyona dönmüştür.

Çay tenezzüh katarları.

Güzel bir hava ve eyi bir suyu ve zümrüt gibi yeşil bir çevreyi bir araya toplayan İlimizin bu şirin nahiyesi son zamanda aşağı yukarı elli metre kadar yükseklikten aşağı düşen gür bir şel-

lâleden aldığı kuvvetle nura kavuşmuş ve şellâlenin bulunduğu bu güzellikler arasında bir de çok zarif ve eşi az bulunur bir park meydana gelmiş ve adeta ilimizin ve hatta komşu şehir ve kasabaların bir tenezzüh yeri olmağa değer bir durum almıştır. Bu durum üzerine ve halkımızın vaki istek ve müracaatı karşısında Halkevimizce yapılan teşebbüs neticesi olarak Devlet Demiryollarının izin ve tensiplerile 19 Hazirandan itibaren haftanın Pazar günleri Afyon İstasyonundan yapılacak tenezzüh katarlarının birincisi 19-6-938 Pazar sabahı 100 ü geçen bir katile ile Çay'a yollanmıştır. Katar yolcularının mühim bir kısmını teşkil eden Halkevi arkadaşları ve bütün yolcular Çay'da çok iyi karşılanmış ve Evin Caz Takımı tarafından seçme parçalar çalınmış iyi bir gün yaşanarak saat 23 te Afyon'a gelinmiştir.

Evimiz Salonunda "Ana,, Piyesi.

Ayın 18, 19 uncu Cumartesi ve Pazar geceleri iki defa olarak üç perdeden ibaret olan " Ana ,, piyesi Evimizin Gösterit Kolu arkadaşlarımız tarafından her iki gece çok iyi iemsil edilmiş yüksek bir beğeniş kazanmıştır. Bu arada Müzik kolumuzun çaldığı seçme parçalarda takdirle karşılanmıştır. Temsil Kolumuz bu müsameresile mevsimin son temsilini vererek Eylülâ kadar yaz tatiline başlamıştır.

Evimizin Açtığı Kurslar.

Az veya hiç okuyup - yazma bilmeyen yurtdaşlar için Evimiz bir kurs açmıştır; 23 mayıs 938 de açılan bu kursa (158) yurttaş dikkatle devam etmektedirler A, B, C adlari 3 kola ayrılmış olan bu kurslarda iyi bir durumda derslere devam edilmektedir. Muhitte çok derin ilgi ve sevinç uyandıran bu kurslara hissedilen lüzum ve ihtiyaç üzerine ikinci bir devre ile devam etmek kararı alınmıştır.

HALKEVLERİNİN ÇIKARDIKLARI DERGİLER AŞAĞIYA DERCEDİYORUZ.

Halkevlerinin Adı	Derginin Adı	Halkevlerinin Adı	Derginin Adı
Halkevleri (Ankara)	Ülkü	İzmir	Fikirler
Adana	Görüşler	Konya	Konya
Afyon	Taşpınar	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Merzifon	Taşan
Bafra	AltunYaprak	Mersin	İçel
Balıkesir	Kaynak	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Burdur	Ülker	Niksar	Ülker
Denizli	İnaç	Trabzon	İnan
Elâziz	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	Niğde	Akpınar
Gireson	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Kayseri	Erciyeş

ABONE:

Seneliği (120) kuruş Abone için Halkevine baş vurulmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Sami Akyol.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

Tayareye Yardım Edelim !

**Çünkü; rahat ve mes'ut bir vatan, seması
tehlikesiz olan yerdir.**